

BELEIDSDOCUMENT MEER- EN HOOGBEGAAFDHEID

Vastgesteld op 17 juni 2026 door de werkgroep Hoogbegaafdheid

Gomarus College Assen

THEORETISCH KADER

Zoals elke leerling kunnen ook leerlingen met (kenmerken van) meer- en hoogbegaafdheid gebruik maken van het ondersteuningsaanbod. In dit beleidsstuk richten we ons op de ‘extra ondersteuning’ specifiek voor leerlingen met (kenmerken van) meer- en hoogbegaafdheid. Deze ondersteuning kan worden ingezet wanneer de basisondersteuning onvoldoende blijkt. Om in aanmerking te komen voor onderstaande ondersteuning zal er eerst een gesprek met ondersteuningscoördinator worden gevoerd.

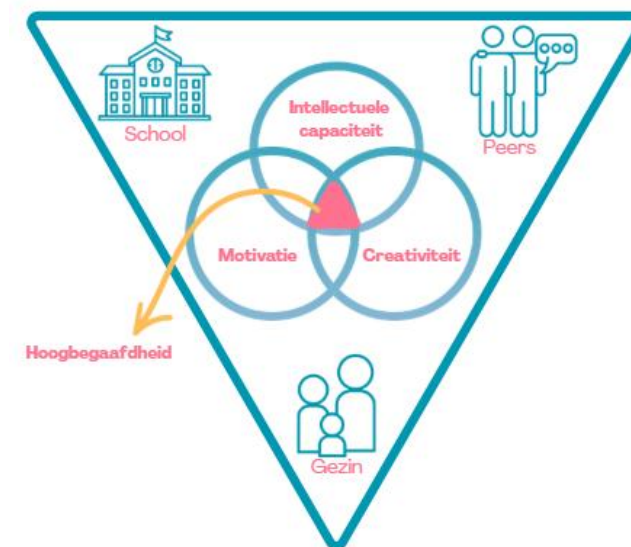
Visie op meer- en hoogbegaafdheid

Over het algemeen is er tegenwoordig overeenstemming in onderwijs en wetenschap dat er bij meer- en hoogbegaafdheid sprake is van een combinatie van verschillende factoren (Winkler & Voight, 2016; Ziegler & Heller, 2000). In Nederland wordt onder andere het Meerfactorenmodel van Mönks (1985) gebruikt om de werking tussen die combinatie van factoren op een eenvoudige manier uit te leggen. Dit model gebruiken we ook op het Gomarus College in Assen.

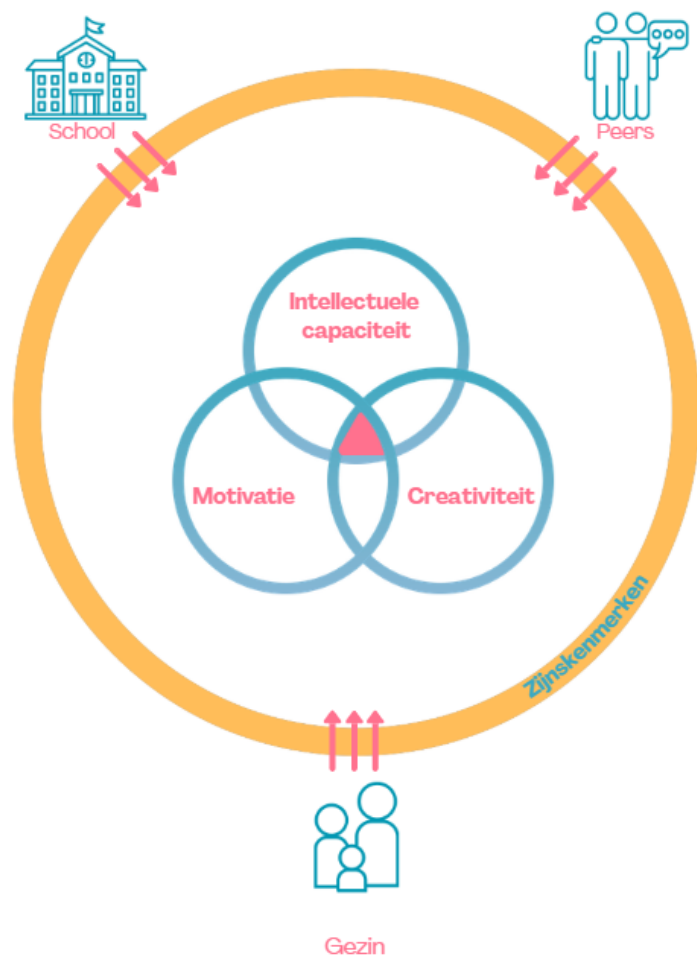
In dit Meerfactorenmodel van Mönks gaat het om drie factoren:

1. hoge intellectuele capaciteiten
2. een groot creërend denkvermogen (creativiteit)
3. een hoge (leer)motivatie.

Deze kenmerken komen (al dan niet) tot bloei onder invloed van de omgeving van de school, de vriendenkring en het gezin. Ook de zijnskenmerken (gele ring) van een leerling zijn in meer of mindere mate zichtbaar afhankelijk van de omgevingsfactoren (Kieboom, 2015). Zie afbeelding hieronder.

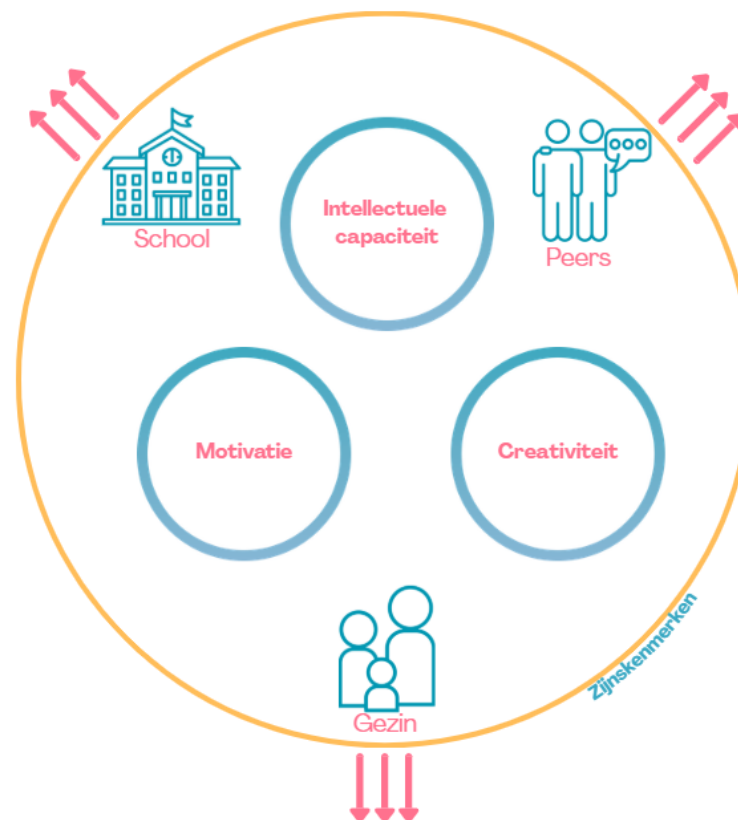
Hoogbegaafdheid komt tot uiting

HB-potentieel komt tot uiting door stimulerende omgevingsfactoren.

Daardoor komen zijnskenmerken van de leerling sterker naar voren (gele ring).

Hoogbegaafdheid komt niet tot uiting

HB-potentieel komt niet tot uiting door ontbrekende stimulerende omgevingsfactoren.

Daardoor zijn zijnskenmerken van de leerling minder zichtbaar (gele ring).

- Zijnskenmerken**
- Lat hoog leggen
  - Rechtvaardigheids gevoel
  - Kritische instelling
  - Gevoelig
  - Humor
  - Taakgerichtheid

Zijnsluik, Tessa Kieboom

Onderpresteren

Omdat de omgeving van grote invloed is op hoe meer- en hoogbegaafdheid tot uiting komt, kan het voorkomen dat sommige leerlingen wel over cognitieve talenten beschikken, maar dat deze in de schoolcontext niet duidelijk zichtbaar worden. In zulke gevallen spreken we van onderpresteren (Jackson & Jung, 2022; Reis & McCoach, 2000; Siegle & McCoach, 2018). Binnen de lessen wordt er vervolgens niet meer ingespeeld op de cognitieve talenten van de leerling.

Wanneer leerlingen onvoldoende worden uitgedaagd, kan dit leiden tot verveling, een afname in motivatie, een verminderd welbevinden en in ernstige situaties zelfs tot uitval op school (Bluemink et al., 2022; Ramos et al., 2022; Van Weerdenburg et al., 2019). Dit benadrukt het belang van onderwijs dat aansluit bij de behoeften van alle leerlingen, inclusief meer- en hoogbegaafde leerlingen.

Op het Gomarus College in Assen proberen we de leerlingen goed in kaart te brengen door verschillende informatiebronnen te gebruiken, namelijk:

- Cito scores
- Inzet/motivatie/houding in de klas
- Dossier basisschool
- Cijfers
- RTTI/OMZA
- (Ontwikkel)gesprekken leerling en ouder(s)
- Observaties klas

Er kunnen vanuit de informatiebronnen signalen komen van onderpresteren, bijvoorbeeld:

- CITO scores verschillen met schoolresultaten
- Gebrek aan motivatie en inzet
- Sociaal-emotionele problemen

Wij zullen met ouder(s) en leerling verder onderzoeken of het daadwerkelijk over onderpresteren gaat of dat er een andere oorzaak aan de orde is.

ONDERWIJSMOGELIJKHEDEN BINNEN DE LES

In elke klas zijn er wel – kleine of grote – niveau- en tempoverschillen, en dan is differentiëren in het les- en/of verwerkingsaanbod wenselijk. Effectieve differentiatie draait uiteindelijk om balans: maatwerk bieden binnen realistische grenzen, zodat zowel leerlingen als leraren optimaal kunnen functioneren. Differentiatie komt het beste tot zijn recht wanneer de leerling onderstaande uitgangspunten beheerst. De mate waarin de leerling dit beheerst, bepaalt de effectiviteit van de differentiatie (Van Gerven et al., 2025):

1. Leerlingen moeten zelfstandig kunnen werken.
2. Leerlingen moeten binnen de grenzen van wat ze aankunnen ook over een zekere mate van zelfsturing beschikken.
3. Leerlingen moeten gemotiveerd zijn om aan de slag te gaan.
4. Er is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen leraar en leerling met betrekking tot de taken die uitgevoerd moeten worden.

Differentiatiemogelijkheden:

Een leerling mag met de vakdocent in gesprek wanneer het gebruik wil maken van één of meer van onderstaande differentiatie-mogelijkheden. Samen wordt er afgestemd wat er wel en niet mogelijk is binnen de les. Daarbij wordt ook gekeken naar bovenstaande 4 uitgangspunten.

- **Tempo:** gebruikmaken van verschillen in leer- en/of werktempo. Ook wanneer alle leerlingen op hetzelfde moment aan een opdracht starten, zijn ze niet tegelijk klaar. Degene die eerder klaar is en goed werk geleverd heeft, overlegt met de docent de vervolginvulling. Belangrijk dat dit motiverend is en niet alleen maar extra werk is voor de leerling. Denk hierbij aan: verder met verbrederstraject, huiswerk voor een ander vak, lezen, verdere verdieping of verbreding.
- **Hoeveelheid instructie:** zodat een leerling alleen hoeft te luisteren naar een korte herhaling of stof wat nieuw is. Dit kan door de instructie over te slaan of een verkorte instructie.
- **Hoeveelheid oefenstof:** om onnodige herhaling te vermijden kunnen reproductieopdrachten soms worden overgeslagen.
- **Niveau van de oefenstof:** zodat alleen geoefend wordt wat een leerling nog niet kan. Een leerling zou kunnen starten met inzichtvragen of de uitdagende route volgen.
- **Ondersteuning:** Variëren in de mate van begeleiding, zoals wat vaker langslopen om extra feedback te geven voor leerlingen die dat nodig hebben.
- **Autonomie:** Leerlingen krijgen passend bij hun mogelijkheden om zelfstandig te leren keuzes in opdrachten of werkvormen, wat hun motivatie en betrokkenheid kan vergroten.
- **Versnellen binnen de periode:** de leerling kan vooruit werken en/of vooruit getoetst worden. Voor de uren van vrijgekomen lestijd wordt samen met mentor, docent, ouders en leerling een alternatieve invulling gezocht (Van Gerven et al., 2025).

ONDERSTEUNINGSMOGELIJKHEDEN BUITEN DE KLAS - BINNEN DE SCHOOL

Niet alle meer- en hoogbegaafde leerlingen kunnen binnen het reguliere aanbod voldoende tot hun recht komen; voor hen is maatwerk buiten de klas nodig. Hun specifieke behoeften kunnen gericht zijn op het ontwikkelen van executieve vaardigheden, (leer)houding en sociaal-emotionele groei. Contact met peers is daarin essentieel, het zorgt voor wederzijdse herkenning en versterkt zelfvertrouwen (Kenniscentrum Hoogbegaafdheid, 2024).

Ondersteuningsmogelijkheden:

- **Versterkt mentoraat:** Versterkt mentoraat is een intensievere vorm van mentoraat waarbij de mentor extra tijd en aandacht geeft aan een leerling, met focus op welzijn, motivatie en schoolse ontwikkeling. Door regelmatige gesprekken en nauwe samenwerking met ouders en eventueel betrokken hulpverleners wordt vroegtijdig ondersteuning geboden waar nodig.
- **Ondersteuningsgesprekken:** Wanneer blijkt dat de gesprekken met mentor onvoldoende zijn (bijv. ontwikkeling blijft uit, zorgen houden aan en/of overstijgt de expertise/beschikbaar van de mentor), kan er een aanvraag bij het ondersteuningsteam gedaan worden voor ondersteuningsgesprekken. Deze gesprekken kunnen zich richten op verschillende gebieden; sociaal-emotioneel, planning, leren-leren etc.
- **Verbrederstraject:** Leerlingen kunnen meedoen met het verbrederstraject om extra uitdaging te vinden in onderwerpen waar ze nieuwsgierig naar zijn, extra uitdaging in willen of waar de interesse ligt. Meer- en hoogbegaafde leerlingen hebben soms meer uitdagingen met o.a. executieve functies (plannen, organiseren etc.). De coördinator van het verbrederstraject denkt mee welke coach (evt. ondersteuner) het meest passend is om dit traject succesvol te kunnen doorlopen en af te ronden.
- **Les skippen:** In overleg met ouder(s), leerling, mentor en vakdocent kan er besloten worden om een reguliere les over te slaan wanneer de leerling de instructie niet nodig heeft. De vrijgekomen tijd kan de leerling doelgericht inzetten voor versterken van vaardigheden of extra aandacht besteden aan een vak waarin de leerling minder sterk is. Dit wordt vastgelegd in Magister en geëvalueerd in de ontwikkelgesprekken. De eigen verantwoordelijkheid van de leerling is bij deze mogelijkheid extra belangrijk. Eventueel kan er met skipkaart gewerkt worden, waarin de leerling per geskippte les verantwoording aflegt.

BETROKKENEN EN SAMENWERKING

Binnen het Gomarus College Assen werken we met de driehoek ouders-school-leerling. Ook zijn er verschillende partijen binnen en buiten de school die betrokken zijn bij meer- en hoogbegaafde leerlingen. Als de ondersteuningsvraag complexer wordt en in de school de nodige stappen zijn doorlopen, dan volstaat het onderwijsaanbod alleen niet meer. In die gevallen komt de zorg in beeld. Via het gemeentelijk jeugdteam of wijkteam kan er worden verwezen naar specialistische hulp, zoals jeugd-ggz (jeugdgezondheidszorg).

Werkgroep hoogbegaafdheid

De werkgroep bestaat uit twee docenten die affiniteit hebben met meer- en hoogbegaafdheid. Daarnaast is er een coördinator hoogbegaafdheid die de verschillende activiteiten coördineert. Ook is de HB-coördinator beschikbaar voor vraagstukken rondom meer- en hoogbegaafde leerlingen.

Zorg Advies Team (ZAT)

Elke zes weken vindt er een overleg plaats tussen de school, de jeugdarts, het schoolmaatschappelijk werk, de leerplichtambtenaar en VSO De Atlas. Tijdens deze bijeenkomsten worden casussen van zorgleerlingen ingebracht, waarna ieder vanuit zijn eigen expertise advies geeft. Het overleg biedt ruimte om samen te sparren over vraagstukken op het gebied van zorg en onderwijs. Door deze multidisciplinaire aanpak kunnen noodzakelijke interventies vroegtijdig worden gesignaleerd en ingezet, zodat leerlingen zo goed mogelijk worden ondersteund.

Samenwerkingsverband – expertisepunt hoogbegaafdheid

Vanuit een bovenschoolse rol heeft de Expertisegroep Hoogbegaafdheid als doel het versterken van de kwaliteit van het onderwijs aan (hoog)begaafde en dubbel bijzondere leerlingen binnen de gehele organisatie. De groep richt zich op het tijdig signaleren van deze leerlingen en het adviseren van scholen over passende interventies en onderwijsaanpassingen. Daarnaast draagt de expertisegroep bij aan het voorkomen van uitval, onderpresteren en sociaal-emotionele problematiek. Ter ondersteuning van dit doel ontwikkelt de groep beleid, materialen en trainingen en bevordert zij een consistente en organisatiebrede onderwijsvisie op hoogbegaafdheid. Daarnaast draagt de expertisegroep bij aan het voorkomen van uitval, onderpresteren en sociaal-emotionele problematiek, en denkt zij actief mee over HB-interventies en hoe dit optimaal kan worden vormgegeven (zoals uitdagen of versnellen).

Verwijzingen

Eleonoor van Gerven, Ragnild Zonneveld, Anneke Dekkers, Nina Oosterveen, Yvonne den Boer. (2025). *Basisboek (Hoog)begaafdheid voor po en vo*. Kenniscentrum Hoogbegaafdheid.

Kieboom, T. (2015). *Hoogbegaafdheid - Als je kind (g)een einstein is*. Lannoo.

Onderpresteren, hoe herken ik het? (sd). Opgehaald van Website van LICH: <https://lich.nl/informatie-over-hoogbegaafdheid/onderpresteren/hoe-herken-ik-het/>

Platform ontwikkelingsvoorsprong. (sd). Opgehaald van <https://platformontwikkelingsvoorsprong.wordpress.com/hoogbegaafdheid/>

Sociaal-emotionele ontwikkeling – Het belang van peers. (sd). Opgehaald van Kenniscentrum HB: <https://kenniscentrumhb.nl/kennis/sociaal-emotionele-ontwikkeling-het-belang-van-peers/>

Teeler, N. (sd). Opgehaald van hbcoaching-teeler: <https://www.hbcoaching-teeler.com/over-hoogbegaafdheid/blog/hoogbegaafdheid-hoe-herken-je-het-en-wat-kun-je-doen>

Kenniscentrum Hoogbegaafdheid. (2024, 18 oktober). *Sociaal-emotionele ontwikkeling – Het belang van peers - Kenniscentrum Hoogbegaafdheid*. <https://kenniscentrumhb.nl/kennis/sociaal-emotionele-ontwikkeling-het-belang-van-peers/>

Bluemink, C., Jenniskens, T., Van Langen, A., Leest, B., & Wolbers, M. (2022). Onderpresteren in het Nederlandse basisonderwijs anno 2021. KBA. https://www.kbanijmegen.nl/doc/pdf/Onderpresteren_in_het_Nederlandse_basisonderwijs_anno2021.pdf

Jackson, R. L., & Jung, J. Y. (2022). The identification of gifted underachievement: Validity evidence for the commonly used methods. *British Journal of Educational Psychology*, 92, 1133-1159. <https://doi.org/10.1111/bjep.12492>

Ramos, A., Lavrijsen, J., Linnenbrink-Garcia, L., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Sypré, S., Boncquet, M., & Verschueren, K. (2022). Motivational pathways underlying gifted underachievement: Trajectory classes, longitudinal outcomes, and predicting factors. *Gifted Child Quarterly*, 67(3), 1-19. <https://doi.org/10.1177/00169862221132279>

Winkler, D., & Voight, A. (2016). Giftedness and overexcitability: Investigating the relationship using meta-analysis. *Gifted Child Quarterly*, 60(4), 243-257. <https://doi.org/10.1177/0016986216657588>

Reis, S. M., & McCoach, D. B. (2000). The underachievement of gifted students: What do we know and where do we go? *Gifted Child Quarterly*, 44(3), 152-170. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/001698620004400302>

Ziegler, A., & Heller, K. A. (2000). Conceptions of giftedness from a meta-theoretical perspective. In K. A. Heller, F. J. Mönks, R. J. Sternberg, & R. F. Subotnik (Eds.). *International Handbook of Giftedness and Talent* (pp. 3-21). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/b978-008043796-5/50002-4>

Siegle, D. M., & McCoach, D. B. (2018). Underachievement and the gifted child. In S. I. Pfeiffer (Ed.), *APA handbook of giftedness and talent* (pp. 560-573). American Psychological Association.